

תוכנית "מאזניים" בנקודות

איך מייצרים מתווה כלל ישראלי ליציאה מהמשבר החוקתי?

- השיח הציבורי אודות הרפורמה המשפטית שמקדמת ממשלת ישראל הוא **שיח משברי** - כל צד מתבצר בעמדותיו, מגייס מחנה, מפרסם נתונים חד צדדיים ונאבק על הנרטיב התקשורתי.
- מי שמחפש פשרה או מציאת קו אמצע דמיוני בין שני הצדדים, לא ימצא אותם במסמך הזה.
- **אז מה אנחנו כן מציעים?** לא הכנעה ולא פשרה. במקום זה, מתווה נכון וכלל ישראלי שמתחיל בהכרה בכשלים ששני הצדדים מזהים, הצבעה על כשלים ששני הצדדים מתעלמים מהם ושכולנו סובלים מהם. זה מאפשר לנו להביא הצעות אלטרנטיביות כדי להתמודד עם המשבר.
- **מהם עיקרי הכשלים שהימין מזהה?** מבלי שהוא נבחר על ידי הציבור, הפך את עצמו בית המשפט לריבון-על מעל שאר הרשויות. זוהי פגיעה מהותית בשיטה הדמוקרטית. עילת הסבירות הפכה להיות עילה שמחליפה את שיקול הדעת של הממשלה. השופטים לא מספיק מגוונים. השרים וגופי הממשלה אינם מרוצים מההגבלות הרבות שמטיל הייעוץ המשפטי על שיקול דעתם. אמון הציבור במערכת המשפט הולך ויורד. לאורך השנים נדחו בביטול כל הצעה לתיקון, שינוי והידברות.
- **מהם עיקרי הכשלים שהשמאל מזהה?** בישראל אין חוקה. בית המשפט הוא הגורם היחיד המאזן את כוחו של הרוב. בית המשפט נושא את דגל השמירה על הערכים הליברליים, במיוחד לאור מאפייניה של החברה הישראלית המשוסעת. מערכת משפט עצמאית וחזקה היא נכס אסטרטגי של מדינת ישראל כמדינה דמוקרטית - גם כלפי פנים, וגם כלפי חוץ, בזירה הבינלאומית.
- **הכשלים שלא מדוברים בשיח:** סחבת בתיקים, מחסור בשופטים, חוסר אפקטיביות בעבודת הפרקליטות, פגיעה בזכויות עצורים ובעיות תקציב משמעותיות. עומס עצום שיש על מערכת המשפט פוגעת בכלל הנפגשים עם המערכת, ובאמון הציבור.

וזה לא מסתיים בכשלים של המערכת השיפוטית. האם יתר הרשויות מתפקדות בישראל כהלכה? האם הכנסת חזקה מספיק כדי לפקח על פעולות הממשלה? מסתבר שלא. בשנים האחרונות הפכה הכנסת לגוף החלש ביותר בין רשויות השלטון. היא נשלטת היום כמעט לגמרי על ידי הממשלה וכוחה בפיקוח על הממשלה הלך וירד. הבחירות החוזרות ונשנות שיצרו תחלופה גבוהה של מחוקקים חסרי ניסיון, ריבוי המפלגות, החוק הנורבגי, היעדר דמוקרטיזציה של המפלגות הגדולות, גודלה של הממשלה ובייחוד התהליכים הפוליטיים שמטרתם להתיש ולשחוק את הכנסת באמצעות דיוני המליאה והוועדות – אלו ואחרים הובילו לירידה משמעותית בעוצמתו וביכולות השפעתו של הכנסת כגוף דמוקרטי ייצוגי של העם.

• לאחר התבוננות אמיתית בכשלים ובתמונה השלמה, אנו חופשיים להציע אלטרנטיבות חדשניות:

- **בשלב הראשון** – מענה אלטרנטיבי מפורט ומאזן לרפורמה המשפטית המושתת על איזון ותיקון ולא על הכנעה. התייחסות מלאה לסוגיות הרפורמה מופיעה במסמך המלא. חפשו: "מאזניים – איך מייצרים כלל ישראלי ליציאה מהמשבר החוקתי" של מרכז מנור מבית יוזמת-המאה.
- **בשלב השני** – אנו מציעים משהו רחב הרבה יותר הכולל שינוי כיוון – לא עוד כיפוף כוחות והחלשת המערכות השונות (כמו, ממשלה v.s בית המשפט העליון וממשלה v.s הכנסת), אלא **מהלך של חיזוק כלל רשויות השלטון** – רק כך מגיעים לאיזונים ובלמים נכונים לדמוקרטיה הישראלית, ומייצרים תיקון, שמועיל לנו האזרחים.
- התכנית שאנו מציעים היא כוללת ומקיפה את שלושת המרכיבים הבאים:

עיגון חוקתי

עיגון חוקתי של זכויות יסוד
הכתובות במגילת העצמאות
שוויון, זהות המדינה כמדינה
יהודית-דמוקרטית

חיזוק שלושת הרשויות

חיזוק כוחה של הכנסת
בפיקוח על הממשלה

כללי משחק

חקיקת "חוק יסוד: החקיקה"
תיקון חוק יסוד השפיטה